

POSTANOWIENIE

Dnia 10 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Piotr Prusinowski

w sprawie z powództwa M. J.

przeciwko R. F.

z udziałem Prokuratora Prokuratury Rejonowej w Będzinie

o ustalenie istnienia stosunku pracy, ekwiwalent pieniężny za niewykorzystany urlop, wydanie świadectwa pracy, odszkodowanie, wynagrodzenia za okres wypowiedzenia i za pracę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 10 stycznia 2023 r.,

skargi powoda o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 17 czerwca 2020 r., sygn. akt XI Pa 24/20,

I. odrzuca skargę;

II. zasądza od powoda na rzecz pozwanego 240 zł (dwieście czterdzieści) wraz z ustawowymi odsetkami określonymi w art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 czerwca 2020 r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił apelację powoda M. J. od wyroku Sądu Rejonowego w Będzinie z dnia 10 kwietnia 2019 r. w sprawie przeciwko R. F. o ustalenie istnienia stosunku pracy, ekwiwalent

pieniężny za niewykorzystany urlop, wydanie świadectwa pracy, odszkodowanie, wynagrodzenia za okres wypowiedzenia i za pracę.

W rozpoznawanej sprawie Sąd Rejonowy przyjął, że strony nie łączyła umowa o pracę. W szczególności Sąd wskazał, że powód nie podlegał żadnemu kierownictwu, nie pozostawał do bieżącej dyspozycji pracodawcy, nie miał ustalonego czasu pracy i sam decydował o wykonywaniu usług ponosząc jako przedsiębiorca ryzyko gospodarcze. W tym samym czasie świadczył usługi na rzecz innych podmiotów, co wykluczało pozostawanie do dyspozycji pozwanego. W ocenie Sądu Okręgowego łącząca strony umowa była wyrazem świadomej woli obu stron stosunku zobowiązaniowego. Podobne umowy powód zawierał z innymi osobami co więcej w tym samym czasie prowadził przedsiębiorstwo transportowe, wobec czego nie mógł być realnie zainteresowany zatrudnieniem u pozwanego na podstawie umowy o pracę. Nie bez znaczenia dla oceny woli stron przy zawarciu umowy pozostawała okoliczność, iż projekt umowy został przygotowany przez samego powoda, który podpisując umowę nie znajdował się w sytuacji przymusowej. Niezależnie od tego Sąd Okręgowy stwierdził, że w łączącej strony umowie nie występowały główne cechy stosunku pracy wymienione w art. 22 § 1 k.p.

Skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia skarżący oparł na błędnej w sposób kwalifikowany wykładni: a) art. 45 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej przez uznanie iż dla spełnienia kryterium istnienia stosunku pracy konieczne jest pozostawanie pracownika pod ciągłą, permanentną i rzeczywistą kontrolą pracodawcy, podczas gdy zgodnie z utrwalonym poglądem doktryny i judykatury w prawie Unii Europejskiej, przede wszystkim na tle art. 45 Traktatu, pojęcie pracownika definiowane jest przez odwołanie się do cech stosunku pracy istniejącego między stronami. W tym kontekście bada się, czy dana osoba bądź podmiot wykonuje przez pewien okres odpłatne świadczenie na rzecz innego podmiotu i czy w jakimś stopniu pozostaje pod jego kierownictwem - tak Trybunał Konstytucyjny w dniu 2 czerwca 2015 r., w wyroku wydanym w sprawie K 1/13; b) art. 22 k.p. przez uznanie, iż istnienie stosunku pracy zależne jest od świadczenia jej w siedzibie przedsiębiorcy, pod jego ciągłą, permanentną i rzeczywistą kontrolą przez cały okres wykonywania pracy,

podczas gdy prawidłowa wykładnia przepisu wskazuje, że tradycyjne pojmowanie podporządkowania jako obowiązku wykonywania przez pracownika poleceń pracodawcy ewoluuje w miarę rozwoju stosunków społecznych. W miejsce dawnego systemu ścisłego hierarchicznego podporządkowania pracownika i obowiązku stosowania się do dyspozycji pracodawcy nawet w technicznym zakresie działania, pojawia się nowe podporządkowanie autonomiczne, polegające na wyznaczeniu pracownikowi przez pracodawcę zadań bez ingerowania w sposób ich wykonania. W tymże systemie podporządkowania pracodawca określa godziny czasu pracy i wyznacza zadania, natomiast sposób realizacji tych zadań pozostawiony jest pracownikowi - tak wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 września 1999 r., I PKN 277/99.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest środkiem prawnym mającym, poprzez zakwestionowanie zgodności z prawem orzeczenia, przesądzić jedną z przesłanek deliktowej odpowiedzialności odszkodowawczej Skarbu Państwa. Stanowi ona nadzwyczajny, sformalizowany środek procesowy, zatem przepisy ją regulujące powinny być wykładane ściśle (por. wyroki Sądu Najwyższego z 17 maja 2006 r., I CNP 14/06, z 28 marca 2007 r., II CNP 124/06, z 25 marca 2009 r., V CNP 93/08, z 3 czerwca 2009 r., IV CNP 116/08).

Artykuł 424⁵ § 1 k.p.c. wprowadza sześć koniecznych elementów konstrukcyjnych skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Każdy z nich jest indywidualny i niezależny. Pominięcie lub nieprawidłowe skonstruowanie choćby jednego z nich powoduje, że skarga jest dotknięta istotną wadą, nienaprawialną w trybie właściwym do usuwania braków formalnych i podlega odrzuceniu *a limine* (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2015 r., V CNP 56/14, LEX nr 1682217). Dopelnienie wymienionych wymagań konstrukcyjnych skargi podlega badaniu przez Sąd Najwyższy. Wymagania te powinny być spełnione kumulatywnie, zaś każde z nich ma charakter samoistny, powinno być zatem spełnione samodzielnie, niezależnie

od pozostałych (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 20 lipca 2005 r., IV CNP 1/05 oraz z 7 sierpnia 2012 r., III CNP 14/12, niepublikowane).

Zgodnie z art. 424⁵ § 1 pkt 1 k.p.c., skarga powinna zawierać oznaczenie orzeczenia, od którego jest wniesiona, ze wskazaniem, czy jest ono zaskarżone w całości lub w części. Przewidziany w tym przepisie obowiązek określenia, czy orzeczenie jest zaskarżone w części oznacza konieczność precyzyjnego określenia zakresu zaskarżenia. Wymaganie to nie jest spełnione, jeżeli sposób sformułowania zakresu zaskarżenia uniemożliwia pewne ustalenie zakresu zaskarżenia wyroku nawet przy zastosowaniu przez sąd starannych zabiegów interpretacyjnych. Taka właśnie sytuacja zachodzi w odniesieniu do skargi wniesionej w rozpoznawanej sprawie. Powód wskazuje jedynie, że wnosi skargę od „Wyroku z dnia 17 czerwca 2020 r. Sądu Okręgowego w Katowicach w sprawie pod Sygn. Akt XI Pa 24/20”. Zauważyć należy, że powód zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego z dnia 17 czerwca 2020 r. jednocześnie skargą kasacyjną i skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Z uwagi na jednoznaczną treść petitum obydwu skarg Sąd Okręgowy przyjął, że dotyczą one całości wyroku i z tego powodu nadano bieg skardze kasacyjnej, a skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia odrzucił postanowieniem z dnia 17 sierpnia 2020 r. na podstawie art. 424^{1a} § 1 k.p.c. jako niedopuszczalną, a po jej ponownym złożeniu, również postanowieniem z dnia 22 września 2020 r. W zażaleniu powód określił zakres zaskarżenia skargi kasacyjnej i skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Wskazał, że ta ostatnia obejmuje pkt 5 i 6 zaskarżonego wyroku, dotyczące roszczenia wydania świadectwa pracy i odszkodowania za niewydanie świadectwa pracy. Postanowieniem z dnia 11 maja 2021 r. Sąd Najwyższy uchylił postanowieniem Sądu Okręgowego w Katowicach z dnia 22 września 2021 r., zaś postanowieniem z dnia 24 sierpnia 2021 r. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej.

Mając na uwadze wskazane okoliczności trzeba zauważyć, że złożona skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia jest dotknięta istotną wadą, nienaprawialną w trybie właściwym do usuwania braków formalnych, ponieważ nie określa, czy wyrok Sądu drugiej instancji jest zaskarżony

w całości, czy w części, a jeśli tak to jakiej. Warunek ten ma szczególne znaczenie, co staje się zrozumiałe, jeśli weźmie się pod uwagę, że zgodnie z art. 424¹⁰ k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę w granicach zaskarżenia. W rezultacie, strona ma obowiązek szczegółowo zakres zaskarżenia określić. Wymóg ten nie jest spełniony, jeśli strona równocześnie składa skargę kasacyjną i skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, a z treści tych środków odwoławczych nie da się określić ich zakresów. Zachowanie takie sprawia, że nie dochodzi do ziszczenia się warunku formalnego określonego w art. 424⁵ § 1 pkt 1 k.p.c.

Z tych względów, orzeczono jak w sentencji (art. 424⁸ § 1 k.p.c. w zw. z art. 424⁵ § 1 pkt 1 k.p.c.). O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i art. 99 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 424¹² k.p.c.